

ΤΟ ΜΙΚΡΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΑΝΝΑΣ ΜΑΝΤΑΛΕΝΑΣ ΜΠΑΧ

Μετάφραση ΖΩΗΣ ΦΡΑΝΤΖΗ

Πριν από το γάμο μας, βαφτίσαμε το παιδάκι του γραμματέα του δούκα. Θα θυμάμαι πάντα αυτή την τελετή γιατί ήταν η πρώτη φορά που έμφανιζόμουνα επίσημα με το μνηστήρα μου. Το γαλάζιο φόρεμά μου με τα σειρήνια μου πήγαινε πολύ κι' έμαθα με μεγάλη μου χαρά ότι άρεσε στο Σεβαστιανό. 'Από κείνη τη στιγμή και μέχρι το θάνατό του, μια μόνη λέξη από το στόμα του είχε για μένα πιο άξια από τη γνώμη όλου του κόσμου. Τα μικρά του παιδάκια μες περιστοιχίζαν κι' ένιωσα εκείνη την ώρα ότι είμαστε μια οικογένεια. 'Η οικογένεια, η γυναίκα του, τα παιδιά του, το σπιτικό του, σ' αυτά ήταν δοσμένοι ο Σεβαστιανός. 'Εκτός από τα ταξίδια που έκανε στα νιάτα του για ν' ακούσει διάσημους οργανίστες και για νά δοκιμάσει ειάφορα όργανα, όλο τον καιρό του τον έζησε ήσυχα στο σπίτι του. 'Ήταν ακόμα ύποχρεωμένος ν' άκολουθεί το δούκα στα ταξίδια του και σ' αυτά σύνθεσε σχεδόν όλα τα πρελούδια και τις φούγκες που τα συγκέντρωσε με τον τίτλο «Καλώς συγκερασμένο κλειδοκύμβαλον» και που μου φαίνονταν πάντα τόσο ωραία άν και τα είχε γράψει άποκλειστικά για άσκήσεις τών μαθητών του. 'Όλα τα χρόνια που περάσαμε στη Λειψία, έλειψε πολύ λίγο. 'Η καθημερινή του δουλιά στην έκκλησία και στο σχολείο του 'Αγίου Θωμά, τα κοντσέρτα που έδινε, οι συνθέσεις του, η οικογένειά του, γέμιζαν όλη του τη ζωή. Δέν ταξίδευε ποτέ για νά τόν θαυμάσουν στο έξωτερικό. Κι' όμως, άν και είναι σπάνιοι οι παλαιοί του μαθητές που θυμούνται σήμερα κι' αυτόν και τη μουσική του, μπορώ νά βεβαιώσω ότι άν ο Θεός χάρισε πνεύμα σ' ένα θνητό, αυτές ήταν ο 'Ιωάννης Σεβαστιανός Μπάχ.

Οι άρραβόνες μας κράτησαν τρεις μήνες κι' ο γάμος μας έγινε στο σπίτι του Σεβαστιανού. 'Ο εύγενικός Πρίγκηπας Λεοπόλδος μου έδωσε το νυφικό μου στεφάνι και πήρε μέρος στη γιορτή μ' ακόμη περισσότερη χαρά, μιά κι' ήταν νά γιορτάσει κι' αυτός, όχτώ μέρες άργότερα, τούς γάμους του με μιά ώραία πριγκίπισσα.

Τι άγάπη μου έδειξε εκείνη την ήμερα ο Σεβαστιανός και μέσα σε τί εύλογημένο όνειρο «ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ»

έζησα, μόνο ένας που δέχτηκε ένα τέτοιο όδρο μπορεί νά με νιώσει.

'Από κείνη την ήμερα η ζωή του έγινε και ζωή μου. 'Ήμουν σάν ένα μικρό ποτάμι που τού ρουφάει ο 'Ωκεανός, άποροφημένη από μιά ζωή πιο βαθιά και πιο μεγάλη από τη δική μου. Κι' όσο περισσότερο ζούσα μαζί του, όσο περνούσαν τα χρόνια, τόσο ένιωθα πιοτερο τού μεγαλειού του. Πολλές φορές, σχεδόν τρόμαζα βλέποντάς τον τόσο δυνατό στο πλάι μου. 'Αλλά, τόν ένιωθα γιατί τόν άγαπούσα. «'Η άγάπη είναι η εκπλήρωση τού νόμου». 'Ανάφερε συχνά τού ρητό αυτό από τη Βίβλο, καθισμένος τού καλοκαίρι κοντά στο παράθυρο και τού χειμώνα κοντά τού τζάκι. Θα μπορούσα νά πεί σάν τού Λούθηρο: «Σ' αυτό τόν κήπο, λίγα είναι τα δένδρα που δέν όριμαστα έγω τούς καρπούς των». Οι άναμήνες αυτές της έποχής με κατακλύζουν άδιάκοπα.

'Εγραψε για μένα με την εύκαιρία τού γάμου μας, αυτό τού τραγούδι, που τού ένωσε άργότερα με άλλα στο μικρό μου βιβλίο μουσικής:

'Ο δούλος σου νυφούλα άγαπημένη,
για τη δική σου χάρηται χαρά.
Αυτός που σε κοιτάζει στολισμένη
μεσ' στα νυφάτικα και μεσ' στα γιορτερά,
νιώθει εύτυχισμένη την καρδιά του
μπρός στη χαριτωμένη σου είδη.
Γι' αυτό τού στήθος του και η λαλιά του
σοσ φάλλουν μιά χαρμόσυνη όδη.

Αυτό ήταν τού γαμήλιό όδρο μου, τού προοίμιου της εύτυχίας μου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Τότε άρχισε η ζωή μου. Τα προηγούμενα γεγονότα ήταν μόνο προτοίμασία και προσμονή.

'Αλλά, πριν από τα έξαισία χρόνια που μου χάρισε ο Θεός όταν έγινε κυρία 'Ιωάννου Σεβαστιανού Μπάχ, θέλω όσο μπορώ, νά ιστορίσω όσα εκείνος και άλλοι μου είπαν για την παιδική του ήλικία, για τη νιότη του και για τα χρόνια που έζησε χωρίς έμένα.

Γεννήθηκε στο 'Αίξεναχ, τού μήνα Μάρτη μεσ' στη σαρακοστή. Γι' αυτό ίσως για τη σαρακοστή και για τη Μεγάλη 'Εβδομάδα έγραψε

τά μεγαλύτερα έργα του, τὰ Πάθη κατὰ Ματθαίον καί κατὰ Ἰωάννην.

Μπήκα κάποτε στήν κάμαρά του, τή στιγμή ἀκριβῶς πού σύνθετε τὸ ὄλοο γιὰ ἄλλο «Ψ! Γολγοθᾶ» ἀπὸ τὰ Πάθη κατὰ Ματθαίον. Πόσο ξαφνιάστηκε θταν εἶδα τὸ ἤρεμο συνήθως καί ζοηρὸ πρόσωπό του κατὰχλωμο καί πλημμυρισμένο στὰ δάκρυα. Ἐτόυχξες δὲ μὲ εἶχε δεῖ. Βγήκα σιγά-σιγά ἔξω, κάθησα ἔμπροσθ στήν πόρτα του καί ἔκλαψα. Ποιὸς λοιπόν, ἀκούοντας αὐτὴ τὴ μουσικὴ, μπορεῖ νὰ φανταστεῖ τί πόνο προξένησε γιὰ νὰ γεννηθεῖ; Δὲν ἔμαθε ποτὲ ὅτι τὸν εἶδα μέσα στὴν ὁδὸν τῆς δημιουργίας κοί χαίρομαι γι' αὐτό, γιατί μόνο ὁ Θεὸς πρέπει νὰ εἶναι μάρτυρας σὲ τέτοιες στιγμές.

Ἡ ἱερὴ μουσικὴ του ἔδινε τὸα κείμενα τοῦ Ἐὐαγγελιοῦ μιάν ἀνώτερη ἔκφραση. Πρὶν γράψει καί μιὰ νότα, ὁ Σεβαστιανὸς ζοοσε μεσ' στήν ψυχὴ του ὅλη τὴν ἀγωνία κι' ὄλοο τὸ μεγαλεῖο τοῦ ἀνθρώπινου μυστηρίου.

Ἄκουσα γιὰ πρώτη φορὰ τὰ κατὰ Ματθαίον Πάθη ὀλόκληρα μιὰ Μεγάλῃ Παρασκευῇ στὸν Ἅγιο Θωμᾶ τῆς Λειψίας, ὀχτῶ χρόνια μετὰ τὸ γάμο μας. Μόλις μόρεσα νὰ ὑποφέρω τὴ μουσικὴ αὐτὴ, τόσο μοῦ φάνηκε σπαραχτικὴ καί μεγαλόπρεπη. Κι' ὄμως δὲν ἄρεσε σὲ πολλοὺς καί ἐπειδὴ εἶναι καί πολύ δύσκολη καί χρειάζεται πολλές δοκιμές, δὲν τὴν ξαναέπαιξαν ἐπὶ ἔντεκα χρόνια. Τὸ δυνατό καί συναρπαστικό αὐτὸ ἔργο κοιμάται τώρα μεσ' στήν σιωπὴ, ἀλλά, ἴσως, στὸν οὐράνο, νὰ τὸ ξανακούσω ἄλλη μιὰ φορὰ.

Ποιὸς μποροῦσε νὰ φανταστεῖ ὅτι ὁ μικροῦλης Ἰωάννης Σεβαστιανὸς, πού γεννήθηκε στὸ λευκο σπιτάκι τοῦ Ἄιζεναχ στὰ 1685, θὰ ἔγραφε τὰ κατὰ Ματθαίον Πάθη! Μιὰ τέτοια μουσικὴ πρὶν ἀπ' αὐτόν δὲν ὕπρηχε. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι οἱ Μπάχ ἦταν πάντα μουσικοί. Ὁ Σεβαστιανὸς διηγότανε ὅτι ἀρχὴ ἔκανε ὁ προπάπος τοῦ πατέρα του, ὁ Φάιτ Μπάχ, μωλονᾶς καί φούρναρης. Χαρὰ του ἦταν νὰ παίρνει μαζί του μιὰ μικρὴ κιθάρα καί νὰ παίζει ὄσο ἡ μωλόπετρα ἄλεθε τὸ σιτάρι. «Ἐώραα θ' ἀκούγεται μαζί, ἔλεγε ὁ Σεβαστιανὸς γελώντας, τουλάχιστον ἔτσι θὰ ἔμαθε νὰ κρατᾶει τὸα χρόνο.»

Οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς Μπάχ ἔμεναν στὴ Θουριγγία. Ὁ θεῖος τοῦ συζόγου μου, Γιόχαν Μιχαήλ, ὁ πατέρας τῆς πρώτης του γυναίκας Μαρίας Βαρβάρας, ἦταν ὀργανίστας καί συνθέτης στὸ Γκέρνεν. Κατασκευάζε ἀκόμη κλαβεσὲν καί βιολιά πού κι' ὁ Σεβαστιανὸς θὰ μπό-

ροοσε νὰ τὸ κάνει ἂν εἶχε καιρὸ, γιατί εἶχε πολὺ ἐπιδέξια χερία.

Μοῦ διηγότανε ὅτι ἀπὸ πολὺ παλιὰ οἱ Μπάχ μαζεῖόνταν τουλάχιστον μιὰ φορὰ τὸ χρόνο γιὰ νὰ κάνουν μουσικὴ. Γενικὰ ἀρχίζαν μὲ ἕνα χορικό, ἔπειτα ἔναρμονίζανε διάφορες γνωστὲς μελωδίες τραγουδώντας τες ταυτόχρονα καί αὐτοσχεδιάζοντας ἔτσι διασκεδαστικά «Quodlibet.» Αὐτὸ ἦταν πιὸ πολὺ ἕνα μουσικό ἀστεῖο, ὄστόσο, ἂν τὸ παραλείπανε, κανένας τοὺς δὲ θὰ γόριζε εὐχαριστημένους ἀπὸ τὴ συγκέντρωση.

Ὅταν ὁ Σεβαστιανὸς ἦταν στὴν καλὴ του, τοῦ ἄρεσε τὸ βράδυ, κοντὰ στὸ τζάκι, νὰ τραγουδαίε τέτοια «Quodlibet» μὲ τοὺς γιούς του. Κι' ἂν ἐγὼ, ἀπασχολημένη μὲ κανένα βιαστικό ράφιμο, δὲ μποροῦσα νὰ πᾶω μαζί του, μοῦ ἔλεγε: «Μανούλα, δὲ θ' ἀκούσομε ἀπόψε τὸ γλυκό σου κελάδισμα;» κι' ἐπέμενε ὡς πού νὰ μῶ κι' ἐγὼ στὸ τραγοῦδι. Καί τότε πιά δὲν μὲ ἄφηνε νὰ φύγω. Στὸ τέλος τῆς ζωῆς του, ἔγραψε γιὰ τὸν κόμητα Κάιζερλικκ τὴν «Ἄρια μὲ τριάντα παραλλαγές» πού τὴν τελευταία τὴν ἔκανε Quodlibet συνδυάζοντας δυὸ λαϊκά τραγοῦδια. Ἡ μιὰ φωνὴ λέει γιὰ κορίτσια καί ἡ ἄλλη γιὰ λάχανα καί καρόττα. Καί οἱ δυὸ εἶναι ἐπεξεργασμένες σὲ μίμηση τοῦ μπάσσου. Ὅποιοδῆποτε θέμα μποροῦσε νὰ τὸν ἐμπνεύσει.

Ὅταν πέθανε ὁ πατέρας κι' ἡ μητέρα του, ἀναγκάστηκε ν' ἀφήσει τὸ καταπρόσωπο Ἄιζεναχ καί τὰ ὄρατα του ποτάμια γιὰ νὰ πάει νὰ μείνει μὲ τὸ μεγάλο ἀδελφὸ του, πού ἦταν ὀργανίστας στὸ Ὀρντρουφ. Δυὸ ἀπὸ τοὺς κατοίκους τοῦ Ἄιζεναχ, ἡ Ἄγία Ἐλισάβετ τῆς Οὐγγαρίας καί ὁ Μαρτίνος Λούθηρος, πού ἦταν σχεδὸν σύγχρονός του, τοῦ εἶχαν ἀφήσει τίς πιὸ βαθιές ἐντυπώσεις. Εἶχε διατηρήσει πολὺ ζωντανὴ ἀνάμνηση ἀπὸ τὸ μεγάλο Λούθηρο γιατί κι' αὐτὸς ἦταν σπουδαῖος μουσικός. Τὰ τελευταία χρόνια, τὰ τροπάρια τοῦ Λουθήρου τὸν ἐμπνεῖνε συχνὰ. Ἄν καί ἦταν μιὰ ἀστείρευτη πηγὴ μουσικῆς, ὁ Σεβαστιανὸς χρειάζόταν καί τὰ ἔργα τῶν ἄλλων. Πρὶν ἀρχίσει ν' αὐτοσχεδιάζει στὸ ὄργανο ἢ στὸ κλαβεσέν, ἔπαιζε γιὰ λίγο μιὰ σύνθεση τοῦ Buxtehude, τοῦ Pachelbel ἢ τοῦ θειοῦ του Χριστόφορου Μπάχ κι' ἔπειτα ἀρχίζε τὸ ἐλεύθερο ζέσπασμα τῆς δικῆς του μεγαλοφυΐας. Ὅπως χύνουμε λίγο νερὸ μέσα στὴν ἀντλία γιὰ νὰ προσελκύσομε τὸ πλοῦσινο ρεῦμα πού ἀναβλύζει ἀπὸ τὰ βάθη τῆς γῆς.

Ὁ Σεβαστιανὸς ἦταν μέλος, ὄπως καί ὁ Λούθηρος, τῆς «Schülerchor» πού εἶχε ἱδρυθεῖ ἑκατὸ χρόνια πρὶν ἀπὸ τὴ γέννησή του καί παιδάκι εἶχε διασχίσει τραγουδώντας τοὺς δρό-

μους του "Αίζεναχ. «Η πόλις μας ήταν όνομαστή για τη μουσική της» έλεγε και μου εξήγησε ότι το "Αίζεναχ λατινικά λέγεται Izenacum και ό αναγραμματισμός αυτός της λέξης είναι «en musica» και «conimus» που σημαίνουν «μέ μουσική» και «τραγουδάμε». "Όλα αυτά μου τά διηγόταν μ' ένα φωτεινό χαμόγελο κι' έλλιπυ να τά γράφω σωστά γιατί ό Σεβαστιανός συχαινότανε τά λάθη. "Ηθελε πολύ νά μου μάθει λατινικά αλλά όυτε εκείνος βρήκε τόν καιρό όυτε έγώ. Τις μόνες λέξεις πού έμαθα ήταν « Gloria in excelsis ». και τό « Credo in unum Deum », όταν Έγραφε τη λειτουργία στόν άγαπημένο του τόνο, τό σί έλάσσονα.

Μικρός, ό Σεβαστιανός είχε θαυμάσια φωνή σοπράνο. "Όσοι τόν άκουσαν θυμούνται πόσο ώραία άντηχόσε στήν έκκλησία του "Ορντροφ τις Κυριακές και τις γιορτές. Στους γάμους και στις κηδείες, έκτελούσε μοτέτα μέ τά παιδιά της χορωδίας. 'Άλλά τήν έποχή της άλλαγής της φωνής, του συνέβηκε κάτι παράξενο. Μιά μέρα, στή χορωδία, άκουσε ξαφνικά τόν έαυτό του νά τραγουδάει μιά όκτάβα πιό χαμηλά, μέ διπλή, σάν νά ποδμε, φωνή. Τοό ήταν άδύνατο νά διορθωθεί και για μιά έβδομάδα, όχι μόνο τραγουδούσε, αλλά και μιλούσε σέ όκτάβα.

Δέν είδα ποτέ τό μεγαλύτερο από τούς αδελφούς Μπάχ, αλλά ό Σεβαστιανός πάντα μιλούσε μέ σεβασμό κι' εύγνωμοσύνη γι' αυτόν πού τόν είχε φροντίσει για πολύν καιρό. Δέ μπορούσε ν' άνεχθεί τη πιό μικρή έπίκριση για ένα μέλος της οικογενείας του και γι' αυτό ποτέ δέν τόλμησα νά εκφράσω τη δυσαρέσκεια μου γι' αυτό τόν αδελφό. Πραγματικά, δέ μπορώ νά παραδεχθώ ότι ή κακή όραση του Σεβαστιανού δέν έχει λιγάκι αίτια τη ζήλεια και τήν άπνία του αδελφού του. Γιατί είχε μιά σπουδαία συλλογή από κομμάτια γνωστών συνθετών πού δέν άφηνε νά τήν πλησιάσει τό διψασμένο για μουσική παιδάκι. 'Άλλά τη νύχτα, έπί μήνες όλόκληρους, ό Σεβαστιανός κατώρθωσε νά άντιγράψει όλους τούς τόμους στό φώδ του φεγγαριού, γιατί δέν είχε κερί. Πώς νά μήν πάθουν τά μάτια του ; Κι' όταν ή τεράστια αυτή δουλιά τελείωσε κι' ό μικρός άρχισε νά παίζει τη μουσική πού μέ τόσους κόπους είχε άποχτήσει, ό αδελφός για νά τιμωρήσει τό «έγκλημα», όπως έλεγε, πήρε τό χειρόγραφο και δέν τοό τό ξανάδωσε παρά μόνο τη χρονιά πού παντρευτήκαμε. Τότε μου τό έδειξε και μου διηγήθηκε τήν ιστορία του χωρίς όμως τήν έλάχιστη μνησικακία. Πολύ νωρίς άναπτύχθηκε ό δυνατός χαρα-

κτήρας και ή θέλησή του. Δεκαπέντε κι' όλας χρόνων, ήταν όπεύθυνος για τη ζωή του. "Εφυγε για τό Λούνεμπουργκ και μπήκε στή χορωδία του 'Αγίου Μιχαήλ όπου ή ώρατα του φωνή του έξασφάλισε τη συντηρήσή του κι' ένα μικρό μισθό. Πήγα κάποτε στό Λούνεμπουργκ και είδα τήν όμορφη αυτή έκκλησιούλα πού οι τοίχοι της, είχαν άλλοτε άκούσει τήν άγγελική φωνή του μικρού Σεβαστιανού, αυτή τη φωνή πού έγώ δέ γνώρισα. Ζηλεύω για τά χρόνια πού έξησε χωρίς έμένα, άν και ξέρω ότι δέν είναι σωστό, άφοδ έξησε σεόδόν τη μισή του ζωή μαζί μου.

"Όταν άλλαξε ή φωνή του, άναγκάστηκε νά κερδίζει τη ζωή του παίζοντας βιολί και συνοδεύοντας. Είχε φυσική έπίδοση σ' όλα τά όργανα κι' έπαίξε βιολί, άλτο, έπίνετ, κλαβεσέν, βιόλα πομπόζα και ήταν δική του δέ έφευρεση, αλλά πρό πάντων έπαίξε έκκλησιαστικό όργανο όπου κανένας δέ μπορούσε νά τόν φτάσει.

Είχε χέρια μεγάλα, μέ καταπληκτική δύναμη και μέ άουνειθιστο άνοιγμα. Μπορούσε μέ τόν άντιχειρα και τό μικρό δάχτυλο νά κρατάει μιά νότα και νά παίζει άλλα πράγματα μέ τά ύπολοιπα δάχτυλα σάν νά ήταν τό χέρι όλότελα έλεύθερο, ή μπορούσε νά κάνει χωρίς κόπο τρίλιζες μέ κάθε δάχτυλο του κάθε χεριού και ταυτόχρονα νά παίζει τό πιό περίπλοκο άντιστικτικό κομμάτι. Τίποτα δέν τοό ήταν άκατόρθωτο στό κλαβεσέν και στό όργανο. Κατά τά λεγόμενά του, ή δεξιότερη του δέν προερχόταν παρά από τήν έπιμέλεια του και Ισχυρίζεται ότι ό καθένας μπορούσε νά τόν φτάσει δουλεύοντας σοβαρά. Κι' όμως όλοι ήξέυραν ότι ό Σεβαστιανός είχε κάτι πού δέ μπορούσε ν' άποκτηθεί όυτε και μέ τη σκληρότερη δουλιά. 'Ό ίδιος πίστευε ότι όποιος έχει άφιέρωση τη ζωή του στή μουσική πρέπει νά είναι ταπεινός και νά μη περηφανεύεται για τίς Ικανότητές του.

"Όσον καιρό έμεινε στό Λούνεμπουργκ, δούλεψε μέ έξαιρετικό ζήλο για νά τελειοποιήσει τήν τεχνική του και μελέτησε βαθιά τη μουσική φιλολογία της μεγάλης βιβλιοθήκης του σχολείου, πού γι' αυτόν ήταν σάν ένα δώρο του Θεού. 'Αφιέρωσε πολύ χρόνο και στό όργανο πού του δίδασκε ό οργανίστας του 'Αγίου 'Ιωάννου, αλλά δέν άργησε νά ξεπεράσει και τό δάσκαλο του. Νομίζω ότι θα ήταν πολύ δύσκολο νά διδάξει κανείς μουσική στό Σεβαστιανό Μπάχ. 'Ακόμα κι' από τόν ξεχωριστό οργανίστα Boehm δέν είχε νά μάθει πολλά. Πήγαινε νά τόν δει πεζή όταν ήταν νέος και είχε διασχίσει πολλές φορές τήν άπόσταση πού τόν χώ-

ριζε από τὸ Ἄμβουργο γιὰ ν' ἀκούσει τὸ Ράιν-
κεν. Τότε κέρδιζε πολὺ λίγα. Σ' ἕνα ἀπ' αὐτὰ
τὰ ταξίδια του, κάθισε κάτω ἀπὸ τὸ παράθυρο
ἑνὸς πανδοχείου, πεινασμένος, μὲ τὰ πόδια
πληγωμένα ἀπὸ τὸ δρόμο χωρὶς δεκάρα στήν
τόπη καὶ μὴ ξεύροντας πῶς θὰ ἔκανε τὸν ὑπό-
λοιπο δρόμο μ' ἀδειανὸ τὸ στομάχι. Ξαφνικὰ
ἀνοίγει τὸ παράθυρο καὶ πέφτουν στὰ πόδια
του μπροστὰ δύο κεφάλια ρέγγας, κάθε ἄλλο
παρὰ ῥεχτικά. Ἄλλὰ ὁ Σεβαστιανὸς μὴ ἔχον-
τας τίποτα καλλίτερο, τὶς πήρε νὰ τὶς φάει. Καὶ
πῆγε νὰ τρελλαθεῖ ἀπὸ τὴ χαρὰ του δὲν σὰν
κάθε κεφάλι μέσα βρήκε ἀπὸ ἕνα δοκάτο.
Αὐτὸ κεφάλι μὲ τὶς χροστουγεννιτικὲς ἱστορίες
πού λένε στὰ παιδικία. Ἴσως λοιπὸν κι' ἀπὸ
εὐγνωμοσύνη ν' ἀγαποῦσε ὁ Σεβαστιανὸς τὶς
ρέγγες. Μὲ τὰ δύο δοκάτα ἔκανε ἕνα πλούσιο
γεῦμα, ἀλλὰ πιὸ πολὺ τὸν ἔνοιαιζε νὰ μπορέ-
σει νὰ φθάσει στὸ Ἄμβουργο.

Δεκαοχτὼ χρόνον, ὁ Σεβαστιανὸς ἔγινε γιὰ
πρῶτη φορά ὀργανίστας. Ἦταν τότε μουσικὸς
στὴν αὐλὴ τῆς Βασιμαρίας καὶ εἶχε πάει στὸ
Ἄρνσταντ γιὰ νὰ δοκιμάσει ἕνα ὥρατο καινούργιο
ὄργανο. Τὸν ἀκούσαν πολλοὶ σπουδαῖοι
μουσικοὶ ποὺ ἀναγνώρισαν ἀμέσως τὰ ἔξαιρε-
τικά του χαρίσματα παρ' ὅλη τὴ νεαρὴ του ἡ-
λικία, καὶ τοῦ πρόσφεραν τὴ θέση τοῦ ὀργανί-
στα. Τὸ ὄργανο εἶχε δύο σειρὲς πλήκτρων καὶ
περίφημο πεντάκι μὲ πέντε ρεζίστρο, ἦταν στολι-
σμένο μὲ ἐπίχρυσα γλυπτά καὶ στὰ πλάγια ὡ-
ραῖα χερουβεῖμ καὶ ἑρωτιδεῖς ἔπαιζαν τρομπέ-
τες. Ἦταν τὸ πρῶτο ὄργανο ποὺ μποροῦσε νὰ
τοῦ πεῖ δικό του καὶ πάντα τὸ θυμόταν μὲ τὴ
στοργὴ ποὺ νιώθει μιὰ μητέρα γιὰ τὸ πρῶτο της
παιδί,

Ἡ ἀνάληψη τῶν καθηκόντων του ἔγινε μὲ
ἐπισημότητα. Ὁ ὁμίλητὴς τὸν ἐξόρκισε νὰ ὑπη-
ρετήσῃ μὲ ζῆλο καὶ τιμιότητα τὸ Θεὸ καὶ τοὺς
ἀνωτέρους του. Ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα κατάλαβε,
ὅπως μοῦ ἔλεγε ἀργότερα, ὅτι ἡ πραγματικὴ
του ἀποστολὴ θὰ ἦταν νὰ γράφει ἐκκλησιαστικὴ
μουσική.

Ἀγαποῦσε τόσο τὸ ὄργανό του ποὺ συχνά, τὴ
νύχτα, πήγαινε στὴν ἐκκλησίαι, κλεινότανε κι' ἔ-
παιζε ὡς ποὺ νὰ ροδίσει ἢ αὐγὴ τὸ παράθυρο.
Ἐἶχε καιρὸ γιὰ νὰ μελετᾷ γιὰτὶ οἱ ἐπίσημες
ὕποχρεώσεις του ἦταν μονάχα νὰ παίζει στὴ
λειτουργία τῆς Κυριακῆς, τῆς Πέμπτης καὶ τῆς
Δευτέρας καὶ νὰ διευθύνει τὶς δοκιμὲς τῆς χο-

ρωδίας. Ποτὲ δὲν τὸν εἶδα ν' κάθεται ἄεργος,
ἐκτός ὅταν κάπνιζε τὴν πίπα του. Γι' αὐτὸ, ἂν
καὶ δὲ μ' ἀρέσει ὁ καπνὸς, χαίρομουν κάθε
φορὰ ποὺ τὸν ἐβλεπα ν' ἀπολαμβάνει τὴ μικρὴ
αὐτὴ εὐχαρίστηση. Στὸ μουσικὸ μοῦ βιβλίον,
εἶχε γράψει τὸ τραγοῦδι τοῦ καπινατῆ ποὺ
μ' ἄρεσε καὶ τὸ εἶχα μεταγράψει σὲ σὸλ ἐλάσ-
σονα γιὰ σοπράνο. Καθισμένη στὸ κλαβεσέν, τὸ
τραγουδοῦσα ἐνὼ τοῦφες καπνοῦ ἐφέφυγαν ἀπὸ
τὴν πίπα του. «Μὴ σὲ δῶ ὁμως ποτὲ μὲ πίπα
στὸ στόμα, μοῦ ἔλεγε κεφᾶτος, γιὰτὶ δὲ θὰ σὲ
ξαναφιλήσω». Ἄλλὰ ἐκτός ἀπ' αὐτὲς τὶς σύν-
τομες στιγμὲς ἀνάπαυσης, δὲν ἔχανε οὔτε μιὰ
στιγμὴ. «Ὁ καιρὸς, συνέβιζε νὰ λείει, εἶναι
ἀπὸ τὰ πολυτιμότερα δῶρα τοῦ Θεοῦ καὶ μιὰ
μέρα θὰ τοῦ δώσουμε λόγο πῶς τὸν ἔχρησιμο-
ποιήσαμε». Κάθε ἡμέρα διδασκε, σύνθετε, ἔ-
παιζε ὄργανο, κλαβεσέν, ἄλλο ἢ ἄλλα ὄργανα,
φρόντιζε γιὰ τὴ μόρφωση τῆς οἰκογενείας του
καὶ, ἂν τοῦ ἔμενε καιρὸς, διάβαζε. Τὰ θεολογι-
κὰ βιβλία τὸν ἐνδιαφέρανε περισσότερο ἀλλὰ
τὰ περισσότερα ἦταν λατινικὰ κι' εἶσι ἐγὼ δὲ
μποροῦσα νὰ τὸν παρακολουθῶ. Ἀπὸ τὰ νιά-
τα του, ἦταν πάντα πολυσύχολος. Καὶ ο' ἐκέι-
νους ποὺ τὸν πείνανε, ἀπαντοῦσε ἀπότομα ὅ-
τι ἡ σκληρὴ δουλιὰ τὸν εἶχε μορφώσει. Οἱ ἐπευ-
φημίες τοῦ ἄμαθου κόσμου δὲ τοῦ ἔκαναν ἐντύ-
πωση, μόνο ἡ γνώμη τῶν μουσικῶν τὸν συγκί-
νοῦσε. «Παίζω, μοῦ ἔλεγε, γιὰ τὸν καλλίτερο
μουσικὸ τοῦ κόσμου. Ἴσως νὰ μὴ εἶναι ἐδῶ,
ἀλλὰ ἐγὼ παίζω σάν νὰ ἦταν». Ἦθελα νὰ τοῦ
πῶ ὅτι ὁ καλλίτερος μουσικὸς ἦταν ἐκεῖνος
ἀλλὰ θὰ θυμῶνε καὶ θὰ μοῦ ἀπαντοῦσε: «Δὲν
ξέρεις τί λές, Μανταλένα!»

Ἐτόσο, τὸν καιρὸ ποὺ ἀναφέρω τώρα, ἡ-
μουν μικρὸ παιδάκι κι' ἔκανα τὰ πρῶτα βήματα
στὸν κόσμο χωρὶς νὰ φαντάζομαι ὅτι θὰ μ' ἔ-
φερναν κοντά του.

Στὸ Ἄρνσταντ, ὁ Σεβαστιανὸς πῆρε ἄδεια
ἕνα μῆνα γιὰ νὰ πάει στὸ Λοδμπεκ καὶ νὰ πα-
ρακολουθῆσι τὶς περίφημες μουσικὲς βραδιὲς
τοῦ Μπουεττεχοντε ποὺ τὶς ἐπισκέπτονταν οἱ
μεγαλύτεροι μουσικοὶ. Ἔπρεπε νὰ βαδίσει δια-
κόσιες λεῦγες ἀλλὰ ἦταν νέος καὶ δὲ φοβόταν
τὴν πορεία. Ξεκίνησε λοιπὸν μιὰ συνεφιασμένη
φθινοπωριάτικη μέρα, μ' ἕνα σάκκο στὴν πλάτη,
μ' ἕνα μπασοῦνι στὸ χέρι καὶ μὲ τὴ μουσικὴ
μεσ' τὴ καρδιά του γιὰ νὰ τοῦ κρατᾷει συντρο-
φία στὸ δρόμο. (Ἄκολουθεῖ)